

Ioan T. Morar • Lindenfeld

Ioan T. Morar

Lindenfeld

regény

Fordította Koszta Gabriella

Bookart, 2025

A fordítás alapjául szolgáló mű
Ioan T. Morar • *Lindenfeld*
(Editura Polirom, Iași, 2013)

Támogató
a Romániai Magyar Demokrata Szövetség
és a Communitas Alapítvány

Készült a Romániai Írók Szövetsége
román–magyar fordítói programja keretében

Szerkesztette Szonda Szabolcs

ISBN 978-606-8994-88-8

Siegfridnek és Dorinának, akik elvittek Lindenfeldre

© Ioan T. Morar, 2025
Magyar fordítás © Koszta Gabriella, 2025
© Bookart, 2025

*„Dan hier ist besser zu leben als in dem schwaben land.”¹
„Mert jobb itt éni, mint a svábok földjén.”*

¹ Johann Michael Baldauf a menyasszonyának küldött leveléből, 1785. december 18-án
(*apud* Vom deutschen Südwesten in das Banat und nach Siebenbürgen, Katalog zur
gleichnamigen Ausstellung des Hauses der Heimat des Landen Baden-Württemberg)

Megjegyzés

A könyv szereplői és helyszínei képzeletbeliek. Bármely hasonlóság a létező nevekkel és helyekkel csak azt bizonyítja, hogy a valóság gyakran utánozza a művészetet.

Köszönetnyilvánítás

Köszönettel tartozom a feleségemnek, Carmennek, aki odaadóan támogatott, de főként sztoikus nyugalommal elviselt a könyv írása közben. Hasonlóképpen köszönettel tartozom Mircea Mihăieş barátomnak, aki rendelkezésemre bocsátotta a szakértelmét, kiegészítve nélkülözhetetlen biztatásával. Külön köszönet Ioan Groşannak, akinek sok évvel korábban megmutattam a történet filmváltozatának szinopszisát. Elnézést kérek azoktól a barátoktól, akiket a közös köszönetnyilvánításban említek; biztosítom őket, hogy külön is nagyra értékelem a segítségüket: tehát köszönet Adriana Babeţi-nak, Valeriu Leunak, Cristának és Puiunak, Gheorghe Borceanu doktornak és mindazoknak, akik végigkísértek a hatodik és hetedik fejezeten, a második lindenfeldi látogatásom alatt.

Lindenfeld település története egy arra járó megfogalmazásában

Lindenfeld története rövid és viharos. Elfér néhány oldalon. A település az utolsó osztrák–magyar gyarmatosítás eredményeként jött létre 1828 tavaszán, amikor Csehországból harminchat német család oda érkezett. Ezért őket is *pémeknek* nevezték. Néhány évtizede kezdett megváltozni a Bánságnak az a része, amelyet Ausztria Szibériájának tartottak, és addig a bűnözőket telepítették oda. Később olyan büntetlen előéletű embereket is vonzott a hely, akik nem kalandvágyból, hanem éppen ellenkezőleg, azért költöztek oda, hogy felvirágoztassák. Ezrével keltek útra a Bánságba bányászok, vasmunkások, asztalosok és takácsok.

Csehországban az utolsó kivándorlási prospektusokat Drasenovich ezredes, a román–illír ezred parancsnokának kezdeményezésére terjesztették, aki Temesvárról megkapta Schneller tábornagy jóváhagyását, hogy az új haza nyújtotta előnyökkel kecsegtesse a nélkülöző családokat. Az adómentesség, az anyagi támogatás, a felajánlott szarvasmarha és vetőmag az ígéret földjét jelentette, több család igyekezett oda, Bécsig tutajjal a letelepedési papírokért, aztán szintén tutajjal Orsováig, és onnan tovább szekérrel, át a hegyeken. A harminchat család együtt indult és együtt is maradt, mivel nemcsak a kiterjedt rokoni kapcsolat, hanem a vallás is összekötötte őket. Evangélikusok voltak, ellentétben a többi faluban élő katolikusokkal. Eldöntötték, hogy az út végén külön telepednek le, hogy a településük ne álljon más földönfutók útjában, mint a főutak menti falvak.

A betelepítésekről beszámoló történészekről tudjuk, hogy a jövevények nem gazdagon terített asztaltól költöztek egy még gazdagabbhoz. Ellenkezőleg, az új hazában a körülmények sokakat elbátortalanítottak és arra készítették, hogy gyakran „koldusbotra” jutva visszaforduljanak. Akik a hegyekben letelepedtek, automatikusan besorozták őket a határőrezredbe, az Osztrák–Magyar Monarchiától való elszakadásig a falvaik katonai övezetnek számítottak. De a katona-gazdálkodó szerep nem hozott nekik felendülést.

1828 őszén a Cracu Crovului nevű helyen már állt Lindenfeld falu, felépült községházával, iskolával és falusi istállóval, amelyeket hatósági költségen és támogatásként hoztak létre. A községházán és az iskolában voltak olyan helyiségek, amelyeket rögtön át lehetett alakítani szálláshellyé az ellenőrzésre érkező tisztek számára. Katolikus tőpusterv szerint felépült a templom is, nem volt hivalkodó. Az volt fontos, legyen, ahol imádkozniuk maguk között, kisebbségi érzés nélkül, nem úgy, mint ott, ahonnan eljöttek.

Sajnos az úton egyetlen egyházi ember sem tartott velük. Az első istentiszteletet az új templomban csak felépülése után öt évvel tartották, amikor Mramorak tiszteletes odalátogatott. Vasárnap összegyűltek a templomban, és az igazi kanonizált istentisztelet helyett Herr Wolfel felolvasott a Bibliából, majd amikor mentesült a falusi munka alól, ő lett a tanító.

Minden család kapott egy tehenet és minden két családnak kiutaltak egy szekeret két ökörrel. Vetőmagot is adtak mindenkinek. Elég nehezen tudták megművelni a letarolt földet; egyetlen igazi földművelő volt közöttük, a többiek mesteremberek voltak, leginkább takácsok, cipészek és egy szénégető. A hosszú tél és a rozst megtámadó üszög volt a falusi szegénység első jele. Az egyetlen rendelkezésre álló élelem a krumpli volt, és lassan más növények termesztéséről lemondtak. A krumpli megtermett, hát krumplit ültettek. Az évek múlásával más településeken is árulni kezdték, és végül Karánsebes krumplibeszállítóivá váltak. Az így kapott pénzen szerezték be mindazt,

amire otthon még szükségük volt. Leginkább a hátukon cipelték, mivel az út Lindenfeld és Wolfswiese között nagyon rossz volt, nemigen lehetett rajta szekérrel közlekedni.

Mivel Lindenfeldet elkerülte a jólét, több család úgy döntött, hogy elhagyja a határvidéket és a síkságra költözik. A távozók helyére újabb katolikus családok érkeztek Wolfswieséből, tehát a falu nem halt ki teljesen, csak éppen kétféle vallási közössége lett. Az volt a közös bennük, hogy egyiknek sem volt papja. Egy idő után sokan visszatértek Lindenfeldre, Michl Krapflal, a síkságra költözés kezdeményezőjével az élen, úgyhogy visszaállt a vallási többség. A falu pedig a méltóságot mímelő megszorítások közepette újraéledt.

Egy fiatal falu a temető hiányáról ismerhető fel. Lindenfelden még nyolc év múlva sem halt meg senki: a telepesek mind fiatalok voltak. Akik idekerültek, sajátos német óvatossággal elkerülték a veszélyt. Nem jártak egyedül az erdőbe, nehogy megtámadják őket a vadak, nem kalandoztak el olyan helyekre, amelyekről Karánsebesen azt beszélték, hogy tolvajok járnak arrafelé. Élni, nem meghalni jöttek ide. Az úton végig, árkon-bokron át magukkal hozták a reményt, és nem adhatták át magukat a kétségbeesésnek. A járványok elkerülték őket, nem volt, aki betegséget hozzon a faluba. A hideg ellen meleg ruhával és forró teával védekeztek. „Egy ember miatt a halál sem mászik fel a hegyre”, jelentette ki Herr Wolfel egy vasárnap, miután felolvasott a Bibliából és arról beszéltek, hogy hogyan kerülnek majd át mind a másvilágra.

Szavai valami baljóslatot sejtettek: a halál az első lindenfeldi látogatásakor egyetlen órá alatt két lelket is elragadott: Marthát és az újszülött Franzot. Nagy tragédia volt, az első igazi dráma a faluban, de valahogy mégis feloldotta az addig rideg közösségi viszonyokat. A kis Franz a Schmiertz család egyetlen sarja volt, Martha csak többéves próbálkozás után esett teherbe, amiért a férjével egymást hibáztatták. Franz Schmiertz csak addig maradt

a faluban, amíg eltemette a családját, aztán egy tarisznyával köszönés nélkül elment Lindenfeldről. Örökre. A faluban az emléket csak néhány szóbeszéd őrizte, mind arról szólt, hogy meghalt, vagy Magyarországon, vagy Olaszországban agyonverték a tolvajok, amikor megtámadták a katonákat, vagy otthon, Csehországban elragadta valami halálos betegség.

Valójában az emléket a „Franz temetője” elnevezés őrizte, ahová még három év múlva sem temettek senkit. Amikor a szomorú esemény hatására eldöntötték, hogy a falu északi részén hová helyezik a temetőt, a közös területből minden családnak kiosztottak egy-egy parcellát. Az örök nyughelyek elhelyezkedése hűen tükrözte a házak, utcák és szomszédság helyét a faluban. Ezért „Franz temetőjét” „Örök tükörnek” is tartották.

Akik az évek során a munkájuk miatt vagy kíváncsiságból elvetődtek Lindenfeldre, úgy érezték, hogy a település kívül esik a történelmen, azzal párhuzamosan létezik, megdermedve, de elevenen. Olyan volt, mint egy időtlen sziget – annyi különbséggel, hogy víz helyett körülötte az erdő hullámozott. A szárazföldet gyalog vagy szekérrel lehetett megközelíteni. A dolgaikat intéző falustársak hozták a híreket általában, már leegyszerűsítve azokat. Az egyetlen lentről érkező fontos dolog a pénz volt – amit végül szintén lent költöttek el. És jött a pénz, először a piacra vitt krumpliért, később a gerendáért és a faluban szőtt gyapjúszőtéstért.

Az első száz évben legyőzték a kezdeti szegénységet, de nem ám külső eszközökkel, hanem makacs kitartással, a túlélésért folytatott ádáz küzdelemmel. Az eredményt nem nevezhették fellendülésnek, csak tisztességes megélhetésnek. Miután a letelepedés első éveiben kénytelenek voltak paraszttá válni és elfelejteni a régi mesterségüket, később mégis sikerült munkába állítaniuk néhány szövőszéket, és a pásztoroktól vásárolt gyapjúból újra szőni kezdtek. Az erdei munka, a szénégetés, először hivatalos állami megrendelésre, később saját szükség-

letre, mind a szegénység elleni küzdelem eszköze volt. A falu lassan fejlődött, az ifjú házaspárok új házakat építettek maguknak, ezáltal kialakult még néhány új utca...

Ez azonban nem tartott sokáig. Hamarosan, ahogy az öregek kezdtek kiköltözni Franz temetőjébe, a családok és a házak száma ismét kiegyenlítődött. A házaikat előrkölték. Azok a házak a falu közepén álltak, ami határőrség ideje alatt sokat számított, jó volt a templom közelében lakni, mert esténként a templom előtt tartották a katonai szemlét. Annak, hogy Lindenfeld kívül esett a történelmen, megvolt az előnye, mert a zavaros időkben, amikor a birodalom összeomlott, a falusi határőrök nem akartak a magyarok mellé állni, mint a síkságon élő svábok. Néhány hónapig nevetséges lojalitásból még védték a már nem létező Osztrák–Magyar Monarchia határát.

A túlságosan nyugodt településeknek nincs történelmük. Nem sok mesélnivaló van például a jólét peremére került és majdnem elégedett faluról. Lindenfeldről nem lehet érdekes könyvet írni, csak elmesélni a banális életeket, a bekövetkező haláleseteket, a várható születéseket, a megjósolható házasságokat. A falu monográfiájában több név volna, mint esemény. Csak a krumplitermést veszélyeztető vaddisznók kilövése, a szántóföldek körül felállított csapdák és a zsákmány faluszerre történő szétosztása számíthat némi érdeklődésre. Valamint a Koreck család vaddisznószalámi-kiskereskedése, a karánsebesi gazdag románoknak árusított szalámi. Ezenkívül csak a munka, az évszakok egyhangú változása meg egy-egy kemény tél.

Jó alkalom, hogy Filip Hochscheidt a templomban, és később a 20-as években megnyitott kocsmában, felidézze azokat a teleket, amelyekről annyit meséltek. Három-négy gyereknek sikerült továbbtanulnia a karánsebesi iskolában. Ott maradtak, mert olyan szakmákat tanultak, amivel Lindenfelden nem tudtak volna mit kezdeni – otthon, a hegytetőn nem volt szükség vasúti szerelőkre és esztergályosokra. Nem tudni, milyen csoda folytán, de egyetlen

férfi sem ment el az első világháborúba. Azt beszélték, hogy némelyik tiszt talán kételkedett a regruták lojalitásában. Sokkal valószínűbb azonban, hogy lent teljesen megfélemltek róluk. Ez megerősítette a falusiak meggyőződését, hogy az elszigeteltség áldás. Sokáig, pár évig is tanakodtak, hogy bevezessék-e a villanyáramot. „Túlságosan összeköt a világgal”, mondták az öregek. „Miért kellene a petróleumlámpánál jobb? Miért kellene több fény ahhoz, hogy megvacsorázz és az ágyba bújj?”, kérdezték.

Azonban a fiatalok, akik gyakrabban jártak le a városba, vágytak a villanyvilágításra és a rádióra. Végül összegyűlt a pénz a falu villamosításának költségére. Bekövetkezett „a boldog éveknek” nevezhető időszak, pontosan tíz esztendő. A végén kitört a második világháború. Harminc férfi vonult a frontra, huszonötén majdnem épségben hazatértek. A hazatérésükkel egy időben kissé felpozsduilt az élet, új történeteket meséltek, széles gesztusokkal beszámoltak a csatákról és a teljesen másfajta helyekről, másféle erdőkről és hegyekről. Bár elszigetelték magukat a világtól, a végeérhetetlen meséik révén a világ mégis behatolt hozzájuk.

A háborúnál is rosszabb volt a kommunizmus. Akkora csapás, amely mindent a visszájára fordított. A lindenfeldieknek a kommunizmus nem a kocsmában egyik-másik által bedobott hírrel kezdődött, hanem néhány szökevénynyel, azokkal a román parasztokkal, akik nem akartak fejet hajtani. Fegyvert fogtak és megszöktek – tulajdonképpen a szakadékokban gyülekeztek, hogy ellenálljanak és visszaverjék az ellenséget. Átmenetileg ott tartózkodtak, nem tartottak a falusiaktól, mert biztosak voltak benne, hogy nem árulják el őket. Nem látszotak sem kegyetleneknek, sem banditáknak, inkább félig rémült, félig elszánt embereknek. Az új rendszer elől menekültek, és semmiért sem mondtak volna le a szabadságukról.

Pár nappal a szökevények távozása után megérkeztek az üldözők, egyenruhában és fegyveresen. Házról házra jártak és mindenkit kihallgattak. A falusiak többsége nem akart románul beszélni, volt,

aki csak köszönni és káromkodni tudott ezen a nyelven. És úgy érezték, nem illik sem köszönniük a hatóságoknak, de káromolni se őket. Akik tudtak románul, letagadták, hogy bárkit láttak arra felé. „Majd lesz gondunk rátok, a jó édesanyátokat, ti, nép ellenségei”, mondta a parancsnok. „Majd rátok is sor kerül!” Néhány hét múlva gyakorlatba ültették a fenyegetést. Először utat vágtak a hóban, aztán jött néhány katona. Volt egy listájuk, és a parancsnok, katonaköpenyén nemzeti színű keresztkötéssel, kihirdette, hogy kiket deportálnak. És kezdetét vette a több évtizedes hanyatlás.

A puskával vagonokba lökdösött negyven fogolyból csak huszonhárom jött haza a Szovjetunióból. A falu úgy fogadta őket, mint valami kedves kísérteteket. A szellemek lassan-lassan összeszedték magukat, kezdtek emberi formát öltetni és újra elfoglalták helyüket a falustársak között. Aztán emeltek egy kis emlékművet az önkéntelen és értelmetlen utazásban eltűntek emlékére. A lindenfeldi telepésekben csak a deportálás keltett nyomasztó kisebbségi érzést. Kiragadták őket a házaikból, és elvitték a szibériai vadonba, csak mert németek voltak. Még csak nem is mérlegelhették, hogy tagadják a Securitate által üldözött, hegyekbe menekült román partizánok támogatását. Ha az is számított, gondolták, azt jelenti, hogy őket kétszer büntetik az egymásnak ellentmondó tényekért: egyrészt kisebbségben voltak, másrészt a többséggel voltak szolidárisak. Ez a kétélű kés számos sebet ejtett azon a településen.

A kollektivizálás nem ért el hozzájuk, de a falusiak műhelyeit elkobozták, őket a szövetkezetbe kényszerítették. A krumplit széthordták az elszaporodott vaddisznók. A vaddisznóvadászatot viszont börtönnel büntették. Mit lehetett tenni? A frissülés harmatja láthatóan felszáradt, a falusiak nyugodt és elszigetelt életét teljesen feldúlták a politikai küldöttek, a jelentéktelen aktivisták, a kapzsi ellenőrök. Vajon hová lett minden? Minden kemény tél után jött egy gyötrelmes tavasz, újabb adókkal, tiltásokkal, ellenőrzésekkel. Sohasem rettegtek úgy a tavasztól, mint akkor. A falu életének első ködös évszakait újra átélték.

Lindenfeld alapítóinak a Bánsági-hegyvidék vad tája, a Nerei- és a Caraşova-szorosok, a Semenice, az ásványkincsek, de főleg a magától a császártól kapott adómentesség miatt az ígéret földjét jelentette. Most a történelem és a kommunizmus ijesztően megváltoztatta a dolgokat. Százegynéhány év után a telepések utódjainak Lindenfeld már nem az ígéret földje volt, kifogytak belőle a lehetőségek. Akkor már ott volt az ígéret földje, ahonnan az őseik útra keltek: most már a fejlett Németország volt az ígéret földje. Az ígéret jelentése megváltozott. És olyan sokan alkalmazkodtak az új fordulathoz, hogy lassan-lassan mind kevesebben maradtak Lindenfelden.

És volt még valami, ami távozásra készítette őket. Olyasmi, amit akkoriban még senki sem akart belátni. Ez *mások* problémája volt, pedig az övéké is: egy öreg felcser, aki csak néhány éve élt a faluban, „vérfarkasnak” nevezte azt a valamit.

A falu megalakulása óta mindenki az első letelepülők leszármazottja volt, egymás közt házasodtak, minden új lakodalommal, minden világra jött újszülöttel a rokoni hálózatot erősítették. Még a nem túl gyakori hűtlenség is ugyanazon a körön belül történt, esetleg a hivatalos rokonságot bonyolítva. Egyre gubancosabb szövény jött létre. Ugyanazt a genetikai állományt örökölték át egymásnak, mint ahogy körbejár egy gyümölcsaszaló kosár, ugyanazokat a folyamatosan halványuló tulajdonságokat a sorsok leszűkített körforgásában. Egyetlen jövevény sem került be a szaporodási folyamatba. Évről évre ugyanaz a kisajtott vér volt a Lindenfeldnek nevezett túl kicsi edényben. Mind hasonlítottak egymásra, mintha másológéppel hozták volna létre őket, egyre fakulóbb tintával. Az arcuk elmosódott, az eszük eltompult, akik még két-három nemzedékkal korábban szépek voltak, karikatúrává váltak.

A sváb síkságról tíz évre odajött Thomas tanító és Stephanus tiszteletes jelenléte, aki hetvenöt éves korában bekövetkezett haláláig ott szolgált, mégis hozott némi változást. Egy fiú

különbözött a többi falubelitől, nem hasonlított hozzájuk, és két lánynak két különböző családban zöld szeme és barna haja volt. A fiú kicsit hasonlított a tanítóra, a lányok pedig a tiszteletes nyájas és egy ideig büntudatos tekintetét hordozták. A fiút Hermannak hívták, ő volt Klaus apja. És Lindenfelden Klausra vártak, miatta folytak a lázas előkészületek, mindent neki készítettek elő.

P.S. 2003. május 1-jéig Lindenfeld falu postai irányítószáma 1666 volt. Azóta a teljesen lakatlanná vált település irányítószáma 327056.

Első fejezet

– „Az örület az élet közben beálló halál. De színes halál.” Komoly gondolat, Cornel!

– Két dolgot kértem tőled: hogy ne olvasd el, amit a füzetembe lejegyzek, és szólíts Armandnak, ahogy a személyimben áll.

– Jól van, Cornel, Armandnak foglak szólítani. De csak ha jófiú leszel. Elvégre Cornelnek keresztelt a pap, és mostanig, egy éven át, amíg szobatársak voltunk, így hívtak. Ezt a nemzetközi művésznevet a *Hivatalos Közlöny* gépírónői adták neked!

– Erről már százszor vitatkoztunk. Alex, ha te nemet változtatnál, én minden további nélkül asszonyomnak vagy kisaszszonynak szólítanálak.

– Csakhogy nekem, te Cornel, vagyis Armand úr, ez a névváltoztatás mégis hamis.

– A különbség a hamis és az igaz között csupán megállapodás kérdése...

– Ajaj, megint a Bolgár Szofisták Olimpiájánál tartunk!

– Hé, ti láttok valamit – szólt közbe Gabriel a kormánytól –, vagy eltévesztettük az utat? Látjátok, hogy frissen aszfaltozták? Tavaly még kerülgettük a kátyúkat.

A sofőr közbeszólására Cornel-Armand abbahagyta a vitát és visszapillantott az útra, miközben Alex belelapozott a hátsó ülésen heverő füzetbe. A hegyi utat valóban frissen aszfaltozták, ami hihetetlennek tűnt, tudva, hogy a Cracu Crovului vadon lakatlan falucskájába visz. Balra három munkás egy hirdetőtábla felállításával vesződött. A felújított ARO katonai terepjáró három utasa nem tudta mivel magyarázni a helyzetet. A képzőművészeti

egyetem kis csoportjához tartoztak, akik a tanárukkal együtt elsőként mentek ki *tájgyakorlatra*, és már harmadszor ugyanarra az elhagyott helyre. Most csak ők jöttek fel – ők voltak az út-törők, felhozták a sátrakat, a cuccokat és a festőállványokat. A tanár és a lányok néhány óráig még Karánsebesen maradtak az egyik lány nagynénjénél. Ha lepakolnak a célállomáson, a sofőr visszamegy a csapat többi tagjáért, és addig Armand-Cornel a beszélgetőtársával megpróbál tábort verni. Ha találnak egy ép tetejű házat, berendezkednek abban, és ki sem kell bontani a sátrakat, hálózsákokban alszanak. Ha nem, az iskola udvarán vernek tanyát. A volt iskola udvarán.

Az aszfaltozott út valami fikciónak tűnt. Tényleg azt hitték, hogy valaki az otthoniak közül tréfát űz velük. Mintha egy rejtett kamera figyelné őket... Természetesen fognak viselkedni. De, gondolták, mégiscsak rossz vicc leaszfaltozni egy elhagyott utat, hiszen egy csomó pénzbe kerül. Ez vajon jót vagy rosszat jelent? Olyan hely ez, ahol a jó és rossz jeleket nem lehet megkülönböztetni. Csak később, amikor a dolgok majd összeállnak, azután lehet átlátni az egészet, és többet mondani. Vagy nincs mit mondani. Újra meg újra vissza kell térni a jó és a rossz, az igaz és a hamis, a valóság és a fikció határvonalához. Ha a fikció szebb, az embernek mindentől elmegy a kedve ebben a buta valóságban? Mi van, ha az emlékek is a valósághoz tartoznak? A jövő tervei a valóság részei? Azok, vagy azok lesznek? A valóságban minden közönséges. A valóság egy illúziókat, álmokat és eszméket vulgarizáló gépezet. Nem, a valóság olyan sofőr, aki nem látja a tájat. A következő fél órában, amíg haladtak a frissen aszfaltozott úton, nagyjából ezek voltak Armand-Cornel és a kollégája vitájának fő témái.

– Látod, sehol egy keréknyom, mi vagyunk az elsők, akik behatolunk az erdőbe. Mióta álmodom arról, hogy én legyek az első férfi egy aszfaltozott út életében!

Egyrészt a saját vicces megjegyzésétől, másrészt Armand kissé zavart arckifejezésétől elégedetten Alex jóízűen nevetett.

Az utolsó kanyar után meglátták a falu leghosszabb utcájának házait. Az előző évektől eltérően, frissen festett tábla jelezte, hogy ott kezdődik Lindenfeld, a franciaországi Saint-Paul-de-Vence testvértelepülése.

– A halott testvér! – mondta Armand szórakozottan. – Micsoda testvériség, apám, egy ilyen lakatlan település és a *szuper* francia falu között? Én gimnazista koromban jártam ott, van ott egy vendéglő, Juan Miró volt a tulajdonosa és az udvara tele volt szobrokkal. Ott volt kommunista polgármester Yves Montand, ha ez a név mond neked valamit. Az *egy igazi falu*, hogyan lehetne pont Lindenfeld testvére. Valami nem stimmel itt, öregem! Hát ez remek!

– Túl szigorú vagy, talán egy öreg, az utolsó lakója az egyik kiküldetésén testvéri szövetséget kötött a településsel.

– Nincs semmiféle öreg, srácok! Nem hallottátok, mit mondott Octavia nagynénje, hogy az egyetlen lakos hat hónapig lejárt Karánsebesre, hogy felvegye a nyugdíját, és elütötte egy autót? Nyilván az öregnek már nem voltak reflexei, hogy bármit elkerüljön.

– Tényleg? – kérdezte Gabriel miközben leállította a kocsit és behúzta a kéziféket.

– Jól van, talán én híresztelem? Tavasszal történt, az újság is megírta.

– Akárhogyan is, drága barátaim, szerintem mesés univerzumba jutottunk, kiléptünk a valóságból és most lemerülünk a különlegességbe. Észleltek valami mozgást a faluban? Add a látcsövet, Alex!

Alex a távcső után kotorászott a hátsó ülésen heverő csomagokban, megtalálta és odaadta a kormánynál ülőnek.

– Te – mondta Gabriel, miután a távcsővel végigpásztázta a települést –, pusztuljak el, ha nem dolgoznak legalább három háztetőn, több tucat ember szorgoskodik a faluban. Hé-kás, talán valaki megvásárolta? Vagy a SRI edzőfaluvá alakítja? Nem hittetek nekem, amikor a szociológiai sokszögekről beszéltem...

– Vagy visszajöttek a németek? – vetette oda Armand a nehezen elfogadható feltételezést.

– Persze, biztosan egy mazochista német klub Románia elhagyott falvaiba vonul vissza, ahol nyoma sincs a civilizációnak. És mivel a mazochizmus jól megfér a szadizmussal, magukkal hurcolják a családjukat is, amelyet már nem bírnak elviselni. Ez egy híres klub, először Mongóliában próbálkoztak, a Góbi-sivatag elhagyott sátraiban. Nem jártak sikerrel, a tagok jó részét megölték, a többiek egy lovascsapat túszul ejtette és a kínai határhoz vitte. Onnan kiváltotta őket a Vöröskereszt. Nem olvastok újságot? Most sokkal bizakodóbban eljöttek Romániába. Befektetnek egy kis cinizmusba és önostorozásba! És ezért nem kérnek mást, csak sajtót, pásztorverejtéket és népi bölcsességet tölgykéregben azoknak a kollégáiknak, akik nem tudtak ide jönni!

– Ne gúnyolódj velünk! – motyogta Armand bosszúsan, mint mindig, a kollégája harsány improvizációjára.

– Nem gúnyolódom, csak kinevetlek!

– Te – szólalt meg ismét Gabriel, aki nemigen tudott megszólalni „te” nélkül –, mit csinálunk? Továbbmegyünk, bemegetünk a faluba, vagy megfordulunk és keresünk szállást Sebesmező házaiban? Attól félek, bajba kerülünk, komolyan.

– Én azt mondom, menjünk gyalog, egyikünk itt marad a kocsinál őrködni, mondjuk Armand – a volt Cornel. És ha el akarják lopni, öntudatosan lenyeli a slusszkulcsot. Mi meg megyünk, megnézzük, mi a helyzet.

– És ha lenyelem a slusszkulcsot, hogy megyünk tovább?

– Ne aggódj, megvárjuk, amíg visszaszolgáltatod.

Gabriel és Alex kiszálltak a kocsiból és elindultak abba az irányba, ahol nagyobb volt a nyüzsgés, a polgármesteri hivatal és a volt iskola felé. Úgy tűnt, Lindenfeld összes örültje ott szokott összegyűlni. Útközben észrevették, hogy majdnem minden udvaron építkezés folyik, egy-egy csoport dolgozott. Bár csodálkoztak, a melósok fogadták a köszönésüket anélkül, hogy abba hagyták volna a munkát. Kikövezték az udvarokat, új fakerítést raktak, ahol hiányzott a téglakerítés, máshol helyrehozták,

vakolták, fedték a házakat. Az utcán helyenként, a frissen ásott gödrök mellett heverték a villanypóznák, erős kátrány- és szurokszagot árasztva. Szabályos építőtelep működött az elhagyott faluban. Az elmúlt években az út közepén burjánzó gyom helyén most friss aszfalt terült el. A két srác legnagyobb ámulatát a régi falusi bolt helyén álló kisbolt váltotta ki. Az utolsó elképzelhető dolog egy nonstop lakatlan faluban egy *nonstop* üzlet volt.

Egyvalaki nem végzett fizikai munkát, egy tiszta kezeslábast, fehér mérnöki sisakot viselő férfi, aki betessékelte őket egyik építőtelepi irodának berendezett osztályterembe, amely tele volt dossziéval, nyilvántartással, és két-három munkavédelmi plakát is lógott a falon, amelyeken azt tanácsolták a melósoknak, hogy legyenek óvatosak, nehogy bajuk essék, és főként ne járkáljanak a markológépek munkaterületén. Akárhogyan is, a plakátokat jól elrejtették a faluban dolgozó melósok indiszkrét tekintete előtt.

– Nem sokat mondhatok maguknak, csak annyit tudok, hogy holnap át kell adnunk a munkát – mondta, aki „Zaharia mérnöként” mutatkozott be, és minden jel szerint ő volt az építkezés vezetője. – Holnap érkezik a befektető, Petrică Florescu úr, és átadjuk neki a falu kulcsait. A fogadás után még egy kis pénzt kapunk tőle. Tudják meg, ez számomra is újdonság. Voltak még fontos munkáim, építettem már blokkokat, gyárakat, dolgoztam az afrikai víztározóknál, az Arcom céggel még Izraelbe is eljutottam, de ilyen munkám még nem volt. Még soha életemben nem állítottam helyre egy egész falut. És pláne nem egy lakatlan falut. Ez annyiban jó volt, hogy nem kellett a lakókat egyik helyről a másikra költöztetni, és a munkát nem zavarták az özvegy menyecskék, sem a férjes asszonyok. Nagyon jól dolgoztunk és szép pénzt kaptunk. Úgy fizettek minket, mint Németországban, ráadásul márkában!

– De mérnök úr, ez örülség! Hülyeség helyreállítani egy lakatlan falut. És az az úr, aki holnap érkezik, mit csinál, egyedül költözik ide? Igazuk van azoknak, akik azt mondják, hogy ahol

sok a pénz, sok a hülyeség is – mondta Gabriel, aki a bajusza miatt sokkal érettebbnek tűnt Alexnél.

– Őrütség vagy sem, én elvégeztem a munkát, mit mondhatnék? Dubaiból vártam szerződést, és ez az ölembe potytyant, valamit hagyhatunk otthon a családnak. Tudják, én is furcsának tartottam, megvizsgáltam a márkát, nehogy hamis pénzt nyomjanak le a torkunkon. Azt hiszem, Florescu úr, bár nagyon titokzatos és nem sokat mondott nekünk, csak a kivitelező. Másnak végzi a munkát, ha jól értettem. Sokszor németül beszélt valakivel innen, a telepről. A mobilnak nincs itt télerő. Nem tudom, mi ez. De őszintén szólva nem is érdekel.

– Mi festeni jöttünk, sátrat vernénk valahol, ahol nem zavarunk.

– Használhatják az aszfaltozók barakkjait, mert ők tegnapelőtt elmentek. Tiszták, rendesek, vadonatújak. Florescu úr azt mondja, hagyjuk itt, mert azokat is kifizette. Segíteni akarok maguknak, az én fiam is egyetemista a szociológián, tudom, mit jelent a terepmunka. És hogy még egy titkot eláruljak, holnap a munkások is elmennek, Florescu úr hozatja a bútorokat, és úgy hallottam, falusiakat keres, akik fizetség fejében két hétig itt maradnának. Vagyis megtörténhet, hogy nemcsak a szállás lesz ingyen, hanem még fizet is maguknak! Azt mondom, ne szalasszák el! Csak annyit kérek, hogy nem tőlem tudják!

– Mérnök úr, mi tartjuk a szájunkat, legyen nyugodt! Csak ne hogy valami szektába lépjünk, ez a Florescu úr nehogy belekeverjen valamibe. Ne kényszerítsen öngyilkosságra, mint amazok ott Svájcban – tette hozzá Alex.

– Isten ments, hiszen istenfélő emberek vagyunk, hogy is képzeled, hogy ilyesmi előfordulhat? – mondta a mérnök és gyorsan háromszor keresztet vetett az új kezelábasán. – Látják, a forradalom után megbizonyosodott, hogy Florescu úr is, bár ateistának vallotta magát, ortodox, mint mi, és ő semmi pénzért nem tenne ilyet!

Valószínűleg az elszigeteltség, mindig csak a munkások között töltött idő miatt a mérnök a fogékonyabb hallgatóság előtt bőbeszédűbb lett, és cinkosan hozzátette:

– Látom, két lábbal a földön járnak. Elárulok egy nagy titkot, Florescu úr nem tudja, hogy én tudom. Azt hiszem, egy német jön látogatóba, akinek a pénzével ezek a munkálatok folynak. Németországi, nagyon gazdag. Milliárdos. Nem milliomos, milliárdos. Ennyi! Csönd!

És gyorsan úgy tett, mintha behúzná a cipzárt a száján, amely olyan volt, mintha egy gyerek rajzolta volna az arcára.

Visszamentek a kocsihoz, hogy elmondják az elképesztő hírt a hiszeikeny Armandnak is. Gabriel az egészet Alexra bízta, kedvenc szórakozása volt csőbe húzni a barátját. Alex a maga módján valójában kedvelte Armandot, csak gyámoltalannak tartotta, akiben fura módon a lelki tisztaság az ambícióval és a naivitással keveredett, amitől nagyon sérülékeny volt. Hacsak a hülyeségen belül, ahol kellemes meleg van, a tisztaság és naivítás nem fedi egymást – gondolta Alex.

– Armando, kint vagyunk a pácból! Telitalálat! A csillagokban meg volt írva a mi terepszemlénk. A sors vezérelt minket. Ebben a felújított faluban nyílik meg a legnagyobb festészeti múzeum! Amerikai pénzen folytatott kísérlet, igen komoly projekt. Beszéltünk a kurátorral, a pofa vagy három éve végzett a művészetelméleten, azt hiszem, te is ismered. Azt mondta, hogy mi mind, mivel mi érkeztünk ide először, kapunk egy-egy házat, ahol kedvünk szerint berendezhetünk egy-egy galériát. És egyik héten nagy tam-tammal megnyitják. Egy nagyszerű projekt, kelet-európai művészek részvételével, mivel ők olcsóbbak, és még nem rontotta meg őket a nyugati kvótarendszer. A fő vásárlók arab milliomosok, japán turisták lesznek, akiket helikopterrel szállítanak majd ide *art-shoppingolni*! Letámadjuk őket!

Armand arca felderült. Látszott, ahogy ruhástól lubickol ennek a duruzsolásnak a medencéjében. Gabriel kötelességének érezte kihúzni onnan:

– Te, Armand, mindent elhiszel, amit Alex mond...

– Kiváló ötlet volna. Nagyszerű kulturális együttműködési projekt. Van fogalmatok, hányan volnának vevők a művésztűnkre? Már itt az ideje, hogy valami csoda történjen! – Armand szerette volna eloszlatni a kétséget, amit Gabriel meglehetősen brutálisan ébresztett benne, hogy fenntartsa a látszatot.

Méltatlankodva, hogy Armand olyan könnyen bekapta a horgot, Alexben is bizonyos kétségek merültek fel.

– Jó, lehet, hogy az az ember a faluban becsapott, mert nem pont a kurátorral beszélünk, ő ebédelt, nem teszem tűzbe a kezem, hogy pont így lesz. Ráadásul egyáltalán nem láttunk helikopter-leszállópályát.

Armand arcán átsuhant az aggodalom kis felhője, egy pillanatra elkomorult. Ez volt Alex kedvenc pillanata, élvezte, amikor a barátja nem tudta, hogy higgye vagy ne, amit mond neki. Ezen a területen tudta a legjobban kihasználni manipulátori képességét, ettől kezdve a helyzet minden pénzt megért. Itt volt az ideje, hogy megint víz alá nyomja Armandot.

– Talán nincs engedélyük helikopter-leszálláshoz, de a japánokat autóbuszokkal is idehozhatják, hiszen azért aszfaltoztak. A japánok odavannak az európai buszokért, mert számukra különlegeseek! Azért használják olyan gyakran őket. Armand, ha nem sokára megnyílik a Modern Művészet Falusi Központja, neked lesz mit kiállítanod?

– Persze, van egy tematikus víztorony-sorozatom, van még öt tengeri tájképem és csendéletem. Nem tudom, hogy aktok kellenek-e, az is van néhány, csak nehogy azt higgyék a japánok, hogy szexfüggők vagyunk. Láttatok, hogy csődülnek hozzánk a pedofilok, mintha kiskorúakkal folytatott orgiák paradicsoma volnánk. És itt vannak még a tavalyi, a táborban készült lindenfeldi tájképeim. Csak egyet adtam el, valaki megvette ajándékba Brădăţeanu doktornak, hálából a sikeres műtét után. Ha megkapom a galériát, holnap berendezem. Bármikor elmehetek a munkáimért. Gabriel, fizetem az üzemanyagot.

– Armand, ha rád nézek, teljesen normális embernek látszol, mégis beveszel minden hülyeséget. Hogy képzeled, hogy itt, a francban nyitnának egy falusi modern művészeti múzeumot? Te melyik világon élsz?

– Olyan világon élek, ahol egy ilyen kulturális esemény nem elképzelhetetlen – kapott a lehetőségen Armand. – Egyenesen nagyszerű ötlet! Fogalmad sincs, milyen jó ötleteid vannak, még ha viccesek is.

– Armand, Armand, ez egy ártatlan tréfa volt! Gyerünk a barakkokhoz. Visszük az építésvezetőt is, hogy kinyissa, az iskolánál megállunk.

A kocsi elindult, és miután felvették a mérnököt az anyósülésre, Alexszel az autó lépcsőjén, mint valami szafarin, a barakkokhoz értek. Kettő üres volt, a többi másnapra kiürítik, miután átvették a munkákat. A poggyászt az egyik barakkban hagyták, és Gabriel visszament Karánsebesre a csoport többi tagjáért. A biztonság kedvéért a mérnök megadta Florescu telefonszámát, hogy kérjenek tőle engedélyt, hogy a barakkokban megszállhassanak. Bár a mérnök azt mondta, hogy azt ő is megadhatná, mert senkitől sem kell jóváhagyást kérnie, hiszen még ő a telepvezető.

A Prof és a lányok megitták a Iulia nagynénje által főzött, amúgy elég gyenge kávé. Az előkelő vendégeknek és eseményeknek fenntartott, utca felőli szobában szolgálta fel, ahová a háziasszony csak néha megy be port törölni a nippelkel teli komódon, a kecses makramés állványokon. Kiskutyák, cicák, szarvasok, padon elnyúló részek, üveghalak és kínai horgászok népesítették be a nehéz vitrin polcait, valamint a két pirogravírozott kisasztalt, amelyen alig maradt hely a kávésbriknek és a cukortartónak. A Prof azon töprengett, hogy Iulia vajon honnan örökölte művészi érzékét, és hogyan sikerült kitörnie a család nippelkel teli világából. Nehezebbé esett elvonatkoztatni a veranda művirágaitól,

a falvédőtől, amelyen egy Clark Gable-bajszos vadász a hátán cipelt egy őzet a távolban álló kastély felé. A vadászjelenet fölött masszív keretben, fényes papírra nyomtatott, stilizált Jézus osztotta az utolsó vacsorát a stilizált apostoloknak a magyar felirat alatt. „Vallás határok nélkül”, gondolta a Prof. „Nos, összegyűjtöttük mi is, amit egy életen át tudtunk”, mondta váratlanul a nagynéni, amikor elkapta a Prof kissé zavart tekintetét, ahogy a szoba részleteit figyeli. Büszkeség volt ebben a mondatban, nagyfokú elégedettség minden egyes, újonnan beszerzett nipp miatt.

– És hogy megy Iuliának a tanulás, tanár úr? – kérdezte a nagynéni, hogy továbblendítse a beszélgetést.

Hirtelen felerősödött a feszélyezettség, a másik három lány riadt pillantásokat váltott egymással, Iulia pedig köhintésekkel próbálta elterelni a figyelmet.

– Jól megy, Iulia nagyon tehetséges – sietett a Prof mindenki számára megnyugtatóan válaszolni.

Ez csak félig volt hazugság, mert Iulia tényleg tehetséges volt, csak éppen nem egyetemista. Még. A Prof már két éve tart neki felkészítőket a felvételire. És szintén két éve a szeretője.

Két éve történt, pár nappal a felvételi előtt, hogy elszabadultak az ösztönök. Iulia egyik ismerőse révén került a Profhoz, hogy az felmérje a tudását. A Prof festészeti különórákkal egészítette ki a keresetét, felvételizőknek tartott magánórákat. Az óráin előkelő hölgyek is megfordultak, mert felfedezték magukban a hajlamot az „egyetemes szépség” iránt. Meg aztán az újjgazdagok tarka társaságában *sikk* lett, hogy a feleség „művészeti leckéket” vegyen. Iulia felbukkanása a műteremben nem volt szenzáció. Közeledett a felvételi, és a felvételizők megduplázták az óráikat. Nem túl lelkesen fogadta őt.

Belenézett a vázlatfüzetébe: ugyanazok a népművészeti iskolás ügyetlenségek itt is. Azok közül, akiket felkészített, sokan az átlagos tehetségeket „futószalagon” gyártó Bădilă sztálinista, közép-szerűnél is gyengébb intézményéből kerültek ki, aki egész életében csak növényeket és gyárakat festett, miközben azzal dicsekedett,

hogy kiállítása volt Párizsban. Azt persze nem említette, hogy hol, de kiderült, hogy egy szocialista realizmusnak szentelt szalonban állított ki, ami az 50-es években inkább a kelet-európai művészet kigúnyolásának számított. A Prof mindig dühbe gurult, valahányszor megjelent egy-egy aspiráns a műtermében, és azzal hencegett, hogy „Bădilă mesternél” tanult. Mindig válaszolt a kihívásra, hogy kiverje a fejükből azt a sok ostobaságot, ami elfojtja a tehetséget.

Iulia nagyjából ugyanolyan ügyetlen volt, de ő nem Bădilă tanítványa volt, és ez sokat nyomott a latban, amikor elvállalta a felkészítését. A füzetében látott hibákon túl észrevett benne valamit, a vonalvezetés egyfajta váratlan feszültségét, amit egyelőre tompított a tapogatózás, mégis biztató jel volt. Elfogadta őt, és rögtön hozzáláttak a tanuláshoz, albumokat adott neki, hogy nézegesse, aztán fénymásolta neki a következő leckék anyagát. Még másnap sem fordított túl nagy figyelmet Iuliára, csak egy kicsit jobban megnézte magának. Az a típusú lány volt, akit elsőre észre sem vesznek. Mintha valaki szépen lerajzolná, aztán kisatírozná a körvonalait. Találgatni kell, hogy mit töröltek ki a diszkrét, rejtett, vitatható szépségéből. Neki kellett kezdeményeznie.

A rámozdulást nehezítette a lány öltözködési stílusa, a bő ruhák, a hosszú szoknyák, a smink teljes hiánya. Az, hogy elbújt, mint egy gyerekjátékban, mégis provokatív volt. „Nem magamat rejtegetem – mondta később, amikor a Prof műtermében meztelenül már tényleg semmit sem leplezett magából –, hanem azt a nőt, aki bennem lakik, a titkos albérlőmet.”

Az idill az első látogatás után egy héttel kezdődött. A Prof alaposan szemügyre vette a lányt, és mély vonzalmat érzett iránta. Iulia kissé megriadt az új életétől, de a nagyvárosi bizonytalanságban, a szokatlan forgószelemben mégis volt egy világítótorony: a Prof. Előbb a férfi bársonyos hangja, a figyelmessége és a türelme, ahogyan magyarázott, az elbűvölő tekintete, a finom, ugyanakkor erős keze nyűgözte le. Addig csak a gimnáziumban volt egy nagy szerelme. Homályos érzés volt, ismeretlen vibrálás a testében, a szív ritmusát követő lüktetés és céltalan, gyötrelmes

vágyakozás. Miután egy-egy üdítő mellett néhányszor találkoztak a városban, a domboldalon testestől-lelkestől odaadta magát annak az orvostanhallgatónak. Szédítő volt az egész. Azt hitte, ott kezdődik és végződik a szerelem, és az összes szerelmes regény róluk szól. Mindaddig, amíg a nyári szünetben a fiú az évfolyamtársnőjét, a leendő házastársát, be nem mutatta a szüleinek. Iulia összeomlott, és még jobban elrejtette magában a nőt.

A Proffal más volt a helyzet, tudta, hogy a kapcsolatuknak nincs jövője, viszont a jelen csodálatos volt. Az első látogatása után egy héttel, miközben egy csendéletet rajzolt, három almát és egy szódavizes üveget zöld, redőzött függöny előtt, a Prof megállt mögötte, megfogta a kezét, és húzott vele még egy vonalat. Aztán, mint a 60-as évek valamelyik szirupos filmjében, attól a vonaltól kezdve a műterem az örület fészke, titkos menedékhely lett. A Prof nem cáfolt rá művészi érzékére, minden alkalommal más díszletben találkoztak, mindig másképpen rendezte át a műtermet.

Nem került nagy erőfeszítésébe, elég volt lecserélnie a képeket a falon, áthelyeznie a tárgyakat a kis asztalon, és mindig másik sarokban gyújtani meg a gyertyákat. Harcolt az egyhangúság ellen, és ebből rendszert csinált. Így semmi sem volt egyhangú vele. Vagy ha mégis, mert minden, ami egy férfi és nő között történik, a világ teremtésének sorsszerű ismétlése, ők nem érezték. „Nem az a legnagyobb veszély, hogy elveszíted a fejed, hanem az, hogy mindig ugyanott találsz”, mondta a Prof a lánynak.

Iulia tudta, hogy a Prof nő, és a feleségével látszatházasságban élnek a világ szeme előtt. Azért vette el, mert a nőnek nagy háza volt, és a fiatal rajztanár pontosan olyanról álmodott. A nő fiatal korában nem nézett ki rosszul, ám a férfi az ujjain meg tudta volna számolni, hány olyan pillanat volt, amikor egyenesen szépnek találta. A nő mindent elfogadott, a férje művész volt, festő, különleges férfi. Ő csak óvónő, felsőfokú végzettség nélkül, de a házassága révén bekerült a művészvilágba. És mint az orvos- és ügyvédfelelőségeknek, a doktornéknak és ügyvédnéknak, neki is tetszett, hogy ő a „festőné”. Ráadásul megvolt a saját élete: nagyon hamar talált magának szeretőt, egy harcművészetedzőt, és vele „edzett”.

Remekül szimulálták a családot, sőt, jó barátok voltak. Néha szeretkeztek, csak úgy, az egyensúly kedvéért, ahogy a férfi mondta. Hogy betartsanak bizonyos szokásokat, gondolta a nő. Modern házasság, mindketten ezzel áltatták magukat.

Iulia akkor nem jutott be az egyetemre. A Prof őszintén megmondta előre, hogy nem fog sikerülni neki, mert nagy a konkurencia, és ritkán fordul elő, hogy valaki elsőre bekerül. Gyakorlatilag soha, ez volt a megszokott. Sokszor nevetve mondták egy-egy társaságban, hogy ha maga Leonardo da Vinci jelentkezne, legjobb esetben ő is csak másodjára jutna be, miután vesz néhány órát a vizsgabizottság tagjaitól! Jobb egy mindenki által tiszteletben tartott rossz szokás, mint egy olyan vitatható kritérium, mint például a tehetség! Mivel a katedrán a Prof újonc volt, ráadásul a legfiatalabb, csak egy felvételi hely fölött diszponált. Így hát Iulia csak a megismerkedésük után három évvel jut be az egyetemre.

A lány szülei tudták, hogy nem jutott be, nekik elmagyarázta, hogyan állnak a dolgok, de sokkal jobban szerették, semhogy szemrehányást tegyenek neki olyasmért, ami nem rajta múlik. Garzonlakást béreltek neki Temesváron, és rendelkezésére bocsátottak egy akkora összeget, amiből szerényen megélhetett. Jól ment az üzletük Oravicabányán, ahol mindenki úgy tudta, hogy Iulia egyetemre jár. A karánsebesi nagynénje szintén. És ez így ismét csak részben volt hazugság. Iulia számos kurzusra bejárt az egyetemre, keményen készült a Proffal, egyetemisták között forgolódott, és ők is tudták, hogy majd bekerül, mert már megvan a helye. A tájfestészeti táborban most, mint a művészeti karról bárki, ő is a csoport tagja volt, minden, amit csinált, ezt igazolta – a lecke-könyve kivételével.

– Asszonyom, szerintem Iuliára szép karrier vár, híres festőművész lesz – jelentette ki a Prof őszintén, a pontatlan értékelés mögé rejtve a lány hamis egyetemista voltát.

– Tanár úr, szeretnék kérni valamit. Talán ön rá tudja venni, hogy fessen nekünk két szarvast ide a hallba, ha ön szerint is olyan ügyes. A szomszédok olyan szépen felújították az előszobájukat, mi azt mondtuk, megvárjuk, amíg Iulia kenyérkereső